

Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausosasto
Johtaja Minna Saario

12.5.2020

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASIAANTUNTIJALAUSETUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEEN VUODEN 2020 KOLMANNEKSI LISÄTALOUSARVIOKSI (HE 66/2020 VP)

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta pyytää sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausuntoa yllä mainittuun hallituksen esitykseen valtion kolmanneksi lisätalousarvioksi vuodelle 2020. Lausuntoa pyydetään erityisesti momentista 33.01.25.

Sosiaali- ja terveysministeriö on esittänyt momentille 33.01.25 rahoitusta mobiiliteknologiaa hyödyntävän tartuntaketjujen jäljityssovelluksen kehittämiseen ja käyttöönottoon. Suomessa sovelluksen käyttöönottoa ja sen edellytyksiä on selvitetty STM:n, LVM:n, OM:n ja VM:n yhteistyönä. Lisäksi yksityiset yritykset ovat tehneet omaa selvitys- ja kehitystyötään. Marinin hallitus on päättänyt korona-epidemian hallinnassa hyödynnettävän mobiilisovelluksen käyttöönoton valmistelun jatkamisesta. Sovelluksen avulla voidaan tukea Suomen Covid19-strategiaa testaa – jäljitä – eristä – hoida tavoittamalla nykyistä laajempi joukko altistuneita, antamalla heille toimintaohjeita ja asianmukaiset karanteenipäätökset sekä ohjaamalla tarvittaessa testattaviksi.

EU-komissio on antanut 8.4.2020 suosituksen mobiiliteknologian käytöstä tartuntaketjujen jäljittämiseen, jonka Suomi on hyväksynyt. Jäljitysratkaisuja on kehitetty useissa Euroopan maissa, ja Suomen ratkaisun kehittämisessä tukeudutaan niistä saatuihin kokemuksiin. On huomattava, että monessa sovelluksen testaus- ja käyttöönottoaiheessakin olevassa hankkeessa on törmätty teknologioiden puutteisiin sekä niiden käyttöön liittyviin haasteisiin. Kansainvälistä kehitystä seurataan tästä syystä tiiviisti.

Hallituksen linjauksen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa hankkeen sovelluksen kehittämistä ja käyttöönottoa varten. Sen keskeisin osuus on tarvittavien lakimuutosesitysten valmistelu. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toimii sovelluksen omistajana ja vastaa käyttöönoton toteutusprojektista. Sovelluksen kehittämistyö on tarkoitus hankkia markkinoilta. Käyttöympäristöihin ja käyttöönottoon liittyviä tehtäviä on suunniteltu Kansaneläkelaitoksen ja SoteDigi Oy:n vastuulle. Näiden tehtävät ja keskinäinen työnjako tarkentuvat valmistelun edetessä.

Sovelluksen käyttöönotolla tavoitellaan hyötyjä niin väestölle, yksittäiselle henkilölle kuin terveydenhuollollekin. Tavoitteena lähikontakteja kartoittavalle sovellukselle on, että se mahdollistaisi sen, että henkilöt saisivat nopeasti tiedon mahdollisesta altistumisestaan, toimintaohjeita altistustilanteeseen sekä voisivat ilmoittaa sovelluksen kautta altistumisestaan terveydenhuoltoon.

Terveydenhuollon keskeiset hyödyt tulisivat tartuntaketjujen jäljittämisen nopeutumisesta, jäljityshaastattelujen tehostumisesta ja testauksen paremmasta kohdentumisesta.

Jäljitysovellus toimisi älypuhelimissa, joihin käyttäjille luotaisiin pseudonymisoidut tunnisteet. Puhelimet vaihtaisivat tunnisteita bluetooth-yhteyden kautta. Kun henkilöllä todettaisiin tartunta, hän voisi sovelluksen välityksellä halutessaan välittää tiedon tartunnasta altistuneille, jotka edelleen voisivat jakaa tiedon omasta altistumisestaan terveydenhuoltoon. Sovelluksen käyttöönotto olisi vapaaehtoista. Sovelluksessa ja sen taustajärjestelmässä ei käytettäisi sijaintitietoja.

Sovelluksen käyttöönotto edellyttää säädösmuutoksia, jotta erityisesti kansalaisten yksityisyyden suoja ja sen perusteet voidaan varmistaa. Säädösmuutosten ja niiden toteuttamisen edellyttämä aika vaikuttaa keskeisesti sovelluksen käyttöönottoaikatauluun. Tekninen toteutus tulisi pystyä tekemään nopeasti ja samanaikaisesti HE-valmistelun kanssa siten, että keskeiset toiminnalliset ja tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvien periaatteiden toteutuminen pystytään varmistamaan. Alustavien arvioiden mukaan sovellus voitaisiin ottaa pilottikäyttöön ja sen jälkeen tuotantokäyttöön kesällä 2020.

Sovelluksen hyötyjen toteutuminen edellyttää sitä, että sovellus otetaan väestössä käyttöön laajasti. Tästä johtuen toimeenpanossa tulee panostaa erityisesti viestintään, käyttöönottoon, ammattilaisten koulutukseen ja kansalaiskäyttäjien tukeen. Sovelluksen kehityksessä on huomioitava myös sellaiset väestöryhmät, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää älylaitteita edellyttäviä sovelluksia.

Sovelluksen kehittämisen ja käyttöönoton kustannusarvio on yhteensä 6 milj. euroa. Merkittävimmät kustannukset muodostuvat sovelluksen hankinnan lisäksi käyttöönoton tuesta ammattilaisille ja kansalaiskäyttäjille sekä viestinnästä ja sovelluksen markkinoinnista. Lisäksi kustannuksia aiheutuu hankehallinnasta, käyttöympäristöjen toteutuksesta ja ylläpidosta, tietoturvallisuuden auditoinnista sekä mahdollisista muutoksista taustajärjestelmiin kuten kuntien ja kuntayhtymien potilastietojärjestelmät sekä Kanta-palvelut ja tartuntatautirekisteri.

Jäljitystoiminnan kasvattamisen resursoinnista

Testauksen ja jäljitystyön kapasiteetin kasvattaminen vaatii lisää resursseja sekä kansalliseen toimintaan THL:ssa että lakisääteisestä tartuntojen jäljityksestä vastaavien kuntien ja sairaanhoitopiirien toimintaan.

STM on valmistellut jäljitystoiminnan kasvattamisen edellyttämiin kustannuksiin lisätalousarvioesityksen.

Johtaja

Minna Saario

JAKELU

Valtiovarainvaliokunta